

Александар МИЛАНОВИЋ
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ДНЕВНЕ НОВИНЕ КАО РЕСУРС ЗА УЧЕЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА (I)

1. Страни студенти који студирају српски језик правила његове структуре и актуелне употребе могу савладавати из различитих извора. Један од погодних извора свакако чине и српске дневне новине. Домаћи истраживачи у области функционалне стилистике, али и граматичари и лексиколози, већ су добро описали особине српског публицистичког стила и његовог новинарског подстила, а наш је задатак да у овоме прилогу, као и у прилозима који ће уследити у истој едицији, страним студентима укажемо само на неке од значајних лексичких, фразеолошких, синтаксичких, стилистичких, али и културолошких, појава у језику српске дневне штампе које сматрамо посебно значајним. На медијској сцени данас има много дневних новина, које нису писане потпуно уједначеним језиком и стилем. Односом према стандардном језику, али и према елитној култури, посебно се издвајају сензационалистичке новине, неретко назване и жутом штампом, у које данас спадају *Kurir*, *Press*, *Alo*, *Srpski telegraf*, *Informer* и др. За њихов језик карактеристично је често одступање од језичке норме кроз активирање различитих колоквијализама, жаргонизама, дијалектизама, па чак и опсцене (ласцивне, вулгарне) лексике и псовки. У њима је лако посведочити и огроман број језичких огрешења на различитим језичким нивоима, пре свега на правописном, граматичком и лексичком. Ове дневне новине лако је на киосцима препознати и по графичком дизајну који их приближава другој жутој штампи у свету, као и по темама о којима пишу на насловној страни (скандали, естрада, ријалити програми, криминал и сл.).

Наспрам њих налазе се дневне новине без сензационалистичког приступа стварности, у које спадају *Политика*, *Вечерње новости* и *Danas*. Оне представљају погодан ресурс за савладавање и илсутровање савременога српског стандардног језика и његовог публицистичког стила. Свестан отклон од стандарднојезичке норме у њима је сведен на оптималну меру и стилистички је условљен, а број језичких грешака мањи је но у претходној групи новина, иако нажалост није мали. По садржају, језичко-стилским карактеристикама и дизајну, негде између ове две групе дневних гласила налазе се новине *Blic*.¹

2. На лексичкој равни језик дневних новина занимљив је пре свега по обиљу стилски маркираних лексема, како оних које су привлачне на временској оси развоја језика (историзми, архаизми, неологизми) тако и оних које су специфичне по сфери употребе (колоквијализми, жаргонизми, дијалектизми). Сви наведени лексички слојеви могу се пратити у свим српским дневним новинама, само са врло различитом фреквенцијом. На пример, у сензационалистичкој штампи готово је немогуће наћи потврде за историзме и архаизме, али их ипак има. С друге стране, исто важи за наглашеније жаргонизме у другој групи дневних новина.² Неретко се стилски обележена лексика форсира управо у насловима, најнаглашенијем и најчитанијем месту новинског текста, где јој је задатак да привуче читаоца својом необичношћу у односу на лексику „просечног” језика.

Застареле речи, историзми и архаизми, најчешће се појављују у новинским текстовима посвећеним догађајима из прошлости, а у функцији њене актуелизације. *Историзми*, као безеквивалента лексика у савременом језику, најчешће имају управу ту стилску функцију, активiranу нарочито у насловима: „Абација који је променио историју” (П 14. 9. 2015, 07), „Последњу ваљарицу сачувати као музеј” (П 15. 7. 2019, 11). Како се поједини појмови, предмети, животињске врсте и сл. враћају у савремени живот, тако се у новинском језику реактивирају и поједини историзми, што постаје и „мамац” за читаоце у наслову текста: „Повратак буше, праменке, мангулице и голошијана” (П 23. 2. 2019, 20).

Архаизми, као застареле речи које имају савремене синониме који су их потиснули, у новинским текстовима добијају различите стилске функције. И они веома често актуелизују сасвим конкретне догађаје из прошлости, као у тексту о паду летилице у центру Шапца 1928. године, у којем је место савремене лексеме *авион* у наслову активiran архаизам *аероплан*, још увек актуелан у време које се описује у тексту: „Љубав која је оборила аероплан” (П 18. 5. 2019, 13). На сличан начин и са истом

¹ У примерима ћемо за наведене новине користити скраћенице: *Kurir* (K), *Alo* (A), *Srpski telegraf* (ST), *Informer* (I), *Press* (P), *Политика* (П), *Вечерње новости* (ВН), *Danas* (D), *Blic* (B).

² У њима по правилу нема опцене лексике.

функцијом, у тексту под насловом „Лет првог српског Икара” (П 31. 10. 2019, 22), у поднаслову препознајемо два архаизма: „Аероплан др Владимира Алексића лансиран је пре 110 лета помоћу ужади, практично из праћке, лет је био веома кратак, баш као и Алексићев живот, али довољно дуг да уђе у историју”. Поред архаизма *аероплан*, ту је и архаизам *лето* у значењу ’година’. И следећи пример показује исто: да је у питању описивање прошлости Пирота, одмах наслућујемо и по наслову: „Пиротске кафане по јевропејској мустри” (П 25. 8. 2019, 08). И наслов „Јевропејци” (П 2. 1. 2020, 29), који је писму једног читаоца дала редакција новина, опет одговара садржају текста, који почиње речима: „Пишем ову причу у спомен на господина Михајла Голубовића (1872–1936), чији су фељтони почетком двадесетог века објављивани у Политици”. Исто је и са насловом „Кад механције и музиканти чекају Нову годину” (П 4. 1. 2020, 12), што нам доказује поднаслов: „Како је 4. јануар постао датум окупљања оних који су празничних дана служили другима”.

И још три примера у прилог наведеном. У тексту под насловом „Већ и по ужичких сајција” (П 13. 10. 2019, 23), већ прва реченица показује и однос између лексема *сајција* и *часовничар*: „Трајати с породичним занатом век и по на овим просторима, одолети ломовима и ветрометинама, подвиг је за поштовање. Тако дугу сајцијску традицију негује ужичка породица Петровић с радњом ’Петровић и синови’. Зачетник у 19. веку био је кујунџија, златар и сајција, његови потомци часовничари.” Наслов другог текста из истих новина такође привлачи својом формом, али отежава разумевање значења, што се одмах потом ублажава поднасловом. Наслов гласи „Контумац, ’проба здравља”” (П 4. 1. 2021, 10), али већ поднаслов много тога објашњава мање упућеном читаоцу: „У центру Панчева још постоји зграда која сведочи како су у аустријској царевини спровођене мере заштите од заразних болести”. Слично је и са насловом: „У Чачку се обнавља зграда начелства из 19. века” (П 27. 5. 2020, 20), који не треба посебно тумачити.

Сасвим ретко новинари активирају и архаичне колоквијализме и жаргонизме, као у значењски непрозирном наслову „Двоклек, петерац и гарнитура” (П 1. 2. 20121, 16), под којим се у тексту налази опис кафана на београдској Ади Циганлији, али и опис утицаја Светског првенства у кајаку 1971. године на актуелни београдски кафански жаргон: „У славу реченог првенства у циганлијски жаргон су уденута два нова израза – ’једноклек’ за нормалну клековачу, а ’двоклек’ за дуплу. Тада је комплет од пола литра белог вина и три децилитра соде добио назив ’петерац’, да би с временом постао ’гарнитура’.”³

³ Слични колоквијални и жаргонски изрази, чести у новијој српској прози а углавном незабележени у речницима, понекад могу збунити или преварити стране преводиоце српске

Активирање архаизма може бити повезано и са другим стилским функцијама у тексту. Тако се у привлачном наслову „Ђенерали и генерали” (П 28. 10. 2016, 22), занимљивом и по свом звучном ефекту, говори о ђенералу Петру Бојовићу, јунаку из већ удаљене српске прошлости, и актуелном генералу Братиславу Дикићу. Новинари нарочито радо активирају поједине архаизме који имају дубље значење у културној историји Срба, а самим тим и већу популарност међу просечно образованим читаоцима. Тако наслов „Утук на чињенице” (П 1. 8. 2019) заправо читаоце подсећа на чувену Вукову полемику са Јованом Хацићем, што је сасвим у складу са садржајем текста, у којем аутор одговара на реаговање једне институције на његов први текст. Слично је и са лексемом *описаније*, која се у 19. веку појављивала у текстовима, па и насловима, многих српских дела: „Анализа ДНК трагова на писму које је упућено породици Драгана Јаковљевића, који је са Драженом Миловановићем настрадао 5. октобра 2004. године у објекту касарне „Караш” у Топчидеру, требало би да одговори на питање ко је послао ово описаније у којем се наводи да су двојица гардиста убијена због Ратка Младића” (П 10. 7. 2012, 09).

Интертекстуалност као стилски поступак препознајемо и у бројним примерима активирања архаизама *прикљученије* и *наравоученије*, које чак и мање образовани читаоци знају као цитате из Доситејевих дела, са којима су се морали сусрести у школској лектури: „Смрт и прикљученије” (П 5. 2. 2018, 25), „Живот је прикљученије” (П 4. 7. 2020, 12). Исто је и са доситејевским архаизмом *наравоученије*, који није редак нити у насловима, на пример „Naravoučeniје” (Р 10. 6. 2011, 2), „Naravoučeniја, komada dva” (В 24. 1. 2021, 22), нити у самим текстовима: „Naravoučeniје: Dreka vas је idiot коме нема ротоџи.” (D 25. 10. 2018, 5). Добро познати архаизми појављују се, дакле, осим у насловима, и у самој тексту: „У жеку млаке дискусије у вези са објављивањем *Декларације о заједничком језику* и громопуцателним прикљученијима изазваним избијањем афере ‘Агрокор’, стигла је вест [...]” (П 29. 4, 2017, 03). У последњем примеру, тј. у синтагми *громопуцателна прикљученија*, приметна је и иронија, још једна честа стилска функција коју архаизми црквенословенског порекла добијају у новинском тексту, као и у многим савременим књижевним и есејистичким делима. Исту појаву и ефекат препознајемо и при новинском активирању рускословенизама *срцепарателни*, *сочиненије*, *художествен* и сл.⁴ Иронија и хумор чести су пратиоци архаичних лексема књишког,

књижевности. Ово нарочито важи за оне лексеме које су краткотрајно биле у свакодневной употреби, или су остале везане за узак круг људи. Уп. Василишин 2009.

⁴ Уп.: „Е, тих очију није било за Нову годину, јер уредници шаблонски мисле да плеб највише воли срцепарателне серије, војвођанско блато или шумадијски дерг” (П 6–7. 1. 2010, 16); „Телевизија Црне Горе, Телевизија Ин, и ‘Победа’ користе ново црногорско азбучко сочиненије” (П 31. 12. 2009–2. 1. 2010, 31). Исто је и са насловом „Hudožestvene

тј. црквенословенског, порекла било да су у питању дневне новине или недељници.⁵

Веома је честа у српској штампи и застарела црквенословенска лексема *путешествије*, која је с временом, не само у публицистичком стилу, сузила значење на пут који је имао непредвидив ток, односно који је био праћен различитим компликацијама, као у цитату из новинског текста: „Ако се обистини замисао о РБ Колубара као будућој Меки својеврсног вида путешествија званог индустријски туризам” (П 13. 10. 2010, 19), или у наднаслову: „Звездино путешествије до Аба трона налик добром филмском трилеру” (П 30. 5. 2021, 18).

3. О облицима, функцијама и творби *неологизама* домаћег и страног порекла у српској штампи постоји веома богата литература, неупоредиво богатија у односу на ону о застарелој лексици. Овом приликом ваља само подсетити стране студенте србистике да је управо језик дневних новина и часописа (као и радијских и телевизијских станица, портала, сајтова и сл.) најбољи извор најновије лексичке грађе различитог порекла. Прави историјат многих новијих лексема и њихових значења могао би се реконструисати управо ексцерпирањем примера из српске штампе.⁶ Примера заиста има много, а овом приликом ћемо издвојити неколико карактеристичних. Можда и најбољи новији пример јесте историјат нових лексема *наногица* и *наногвица*, којима се именује уређај за праћење особа у кућном притвору.⁷ С једне стране, у штампи пратимо прихватање облика *наногица*: „Nanogica za smrt pacijentkinje” (В 8. 12. 2015, 17), „Наногица за бившег градоначелника Лесковца” (П 13. 2. 2016, 09),⁸ „Доктору са ВМА одређен кућни притвор без наногице” (П 6. 10. 2018, 09), и сл. Истовремено, међутим, с друге стране тече и одомаћивање облика *наногвица*: „Уместо затвора – наногвица за балетана” (П 2. 9. 2015, 09), „Наногвица осуђеном за обљубу девојчице” (П 4. 2. 2017, 09),⁹ „Вајић добија наног-

рице” (В 18. 6. 2011), што потврђује цитат из текста: „kada se setim svih onih zašeceranih i hudožestvenih priča o energetskom strateškom partnerstvu i povećanju rezervi gasa”.

⁵ Уп. наслове и наднаслове: „Новинчина на ползу роду и култури” (*Печат* 472, 26. 5. 2017, 62), „Сретењско наравоученије” (*Печат*, 653, 19. 2. 2021, 8), „Нравоученија филма ’Боди брокери’” (*Печат*, 662, 23. април 2021, 66). Иронијску функцију и у часописима, као и у књижевним делима, нарочито добија лексема *громопуцателни*: „зимска олуја која се звала *Филомена*, чији је долазак штампа у Србији најављивала громопуцателним насловима” (*Печат*, 649, 22. 1. 2021, 6).

⁶ Ово не важи за *индивидуалне неологизме*, присутне у језику српске књижевности још више но у језику штампе, радија и телевизије.

⁷ Очито је да је лексема изграђена аналогijом према именици *наруквица*, што је потом изазвало колебање у њеном облику.

⁸ Уп. у тексту: „а казну ће издржавати код куће са наногицом”.

⁹ Уп. у тексту: „стављена је ,наногвица”.

вицу” (ВН 22. 12. 2017, 11),¹⁰ „Кашћелану наногвица, не сме да напусти Котор” (П 29. 10. 2020, 10), „Наногвице за програмере које траже САД” (П 19. 12. 2020, 09),¹¹ „Наногвица за припадницу МУП-а” (П 16. 1. 2021, 09), „Наногвица бившем начелнику београдске полиције” (П 12. 3. 2021, 15),¹² итд. Слично је и са историјатом нових позајмљеница. На пример, англицизам *фриленсер* нарочито је фреквентан у новинама постао тек у вези са појавом актуелних пореских проблема.¹³ Сличну је судбину имао и англицизам *импичмент*, што видимо из скорашњих наслова: „Трамп уверен да ће му импичмент донети победу на изборима 2020.” (П 26. 9. 2019, 01),¹⁴ „Много импичмента ни око чега” (П 22. 1. 2020, 01).¹⁵

Ваља скренути пажњу да се степен уклопљености неке нове лексеме у систем може добро пратити и по употреби наводника у дневној штампи: недовољно адаптирани неологизам неретко се управо њима обележава, чиме се додатно наглашава да је у питању цитат (из страног језика, колоквијалног говора или сл.).¹⁶ Занимљиво је пратити које су лексеме некада биле обележене наводницима, будући да су сада већ сасвим уобичајене, и које су тако маркиране данас: „Сноуден успешно почео да ’твитује’” (П 1. 10. 2015, 20), „Сајам запошљавања за ’ајтијевце’” (П 21. 5. 2016, 15), „Чешка произвела и уништила ’новичок’” (П 2. 6. 2018, 02), „’Skviši’ играчке опасне по живот” (П 16. 8. 2018, 8–9), „Како да Америка одбрани и ’џорданке’ и демократију” (П 10. 10. 2019, 02).¹⁷ Наводницима је својевремено редовно маркиран био и новинарски колоквијализам *бинладенка*, што показује поднаслов у којем се објашњава значење лексеме, али не и њено порекло, односно узрок оваквог именовања: „Немци код којих је, као и код нас, готовина врло омиљена, побунили се против предлога Европске централне банке да се укине ’бинладенка’ – новчаница од 500 евра” (П 25.

¹⁰ Уп. у тексту: „Он је за казну од шест месеци кућног притвора уз наногвицу признао да је [...] нанео тешке повреде ударцем у главу.”

¹¹ Уп. у тексту: „јуче је притвор замењен забраном напуштања стана уз наногвицу”.

¹² Уп. у тексту: „за казну од седам месеци кућног затвора, уз наногвицу”.

¹³ Уп. наслове: „Фриленсери се одавно налазе под лупом порезника” (П 22. 10. 2020, 10); „Слаб одзив фриленсера за плаћање пореза” (П 18. 11. 2020, 10); „Два модела закона о опорезивању примања фриленсера” (П 18. 11. 2020, 10); „О предлозима фриленсера – идуће године” (П 7. 12. 2020, 05); „Проблем фриленсера ће бити решен” (П 19. 1. 2021, 10); „Ко ће први да попусти – влада или фриленсери” (П 1. 4. 2021, 11).

¹⁴ У тексту: „На вест о импичменту, Трамп је одмах осуо паљбу на демократе”.

¹⁵ Занимљиво је да се у тексту објашњава значење лексеме: „у оквиру процедуре за опозив председника (импичмент)”.

¹⁶ Актуелни страни неологизми се у језику дневне штампе неретко преузимају брзо и лако: у тексту „Игра ботова” (П 14. 9. 2015, 04) читамо: „Може ли се бити ’путинбот’ ако вас не плаћа Кремљ?”, а у тексту „Krka ’кеcmанком’ savladala crno-bele” (П 26. 10. 2015, 31) стоји: „hrvatski i slovenački mediji nazvali su pobedonosni koš – ’кеcmанка’.”

¹⁷ На сличан начин о процесу уклапања нове лексике речито говори и некадашњи наслов: „Ко су миленијалци?” (П 8. 4. 2016, 25).

2. 2016, 10). Исто видимо и у наслову: „Протеривање ’бинладенке’ неће ићи лако” (П 28. 2. 2016, 11).

У време честих политичких митинга из 90-их година прошлог века, у колоквијалном језику је настала лексема *митингаши*, која се одмах одомаћила и у српским медијима. Исту судбину сада, у време неретких бојкота избора, има и лексема *бојкоташи*. У почетку је овај неологизам у штампи додатно маркиран наводницима, али су убрзо и они нестали: „’Бојкоташи’ и напредњаци” (П 2. 2. 2019, 01),¹⁸ „Бојкоташи на седници о КиМ, али уз услове” (П 18. 4. 2019, 05), „Српски бојкоташи и црногорски рецепт” (П 7. 9. 2020, 01). Најновији пример, везан за друштвене последице актуелне пандемије, представља појава лексеме *антивакцинаши*: „Москва се вампирима бори против антивакцинаша” (П 30. 11. 2019, 02); „Антивакцинаши оптужују Била Гејтса да хоће да их чипује” (П 24–26. 4. 2020, 18). Све више ову лексему у медијима данас потискује облик *антиваксер*, нарочито на порталима и електронским медијима.

Као и у другим словенским дневним новинама, индивидуални неологизми су саставни део распрострањене игре речима, која је понекад заиста веома ефектна. Готово по правилу у питању су новостворене именице.¹⁹ На пример, у наслову „Симпутија у Србији” (П 12. 1. 2019, 18.), познати новинар Мирослав Лазански последњом реченицом у тексту мотивише поступак из наслова и неологизам који схватамо као ’симпатија за Путина’: „Онда се појавио Путин и отворено рекао да то неће ићи баш тако. Зато је и популаран у Србији.” Слично је и са насловом „Штрумфастичан дан” (П 13. 6. 2018, 03), јер се у тексту извештава како је Белгија прославила 60 година постојања популарних цртаних јунака Штрумфова. Игра речима је нарочито честа када су у питању *сложенице* из наслова: „Политбизнисмени” (П 8. 9. 2015, 05), „Сајбер-партизани на води” (П 29. 9. 2015, 24), „Инфоблам” (П 7. 10. 2015, 05),²⁰ „Мегаскандали” (П 4. 10. 2015, 13), „Југобраћа” (П 11. 11. 2015, 05), „Књигонајављивачи” (П 7. 3. 2016, 12), „Дачићево евроуспоравање” (П 27. 10. 2016, 01).

Стилски ефекат игре речима још је јачи када су у питању *сливенице*, нарочито због чињенице да оне нису добијене регуларним творбеним путем па су сасвим атипичне за српски језик, нарочито у његовој прошлости: „Селфидиотизам” (П 4. 4. 2016, 24), „Твитература – жанр трећег миленијума” (П 11. 11. 2015, 13), „Ronaldolar” (D 29. 5. 2018, 21),²¹ и сл.

¹⁸ И у самом тексту лексема је под наводницима: „Искуство, међутим, сведочи да ’бојкоташи’ на томе никада нису политички профитирали.”

¹⁹ Један од ретких изузетака налазимо у наслову: „Најде да се ’јуткамо”” (В 3. 3. 2019, 2), у којем се прави игра речи са надимком политичара (*Јутка*) који је оптужен за мобинг над запосленим женама у општини.

²⁰ Текст о скандалу у комуналном предузећу „Инфостан”.

²¹ Текст о преласку фудбалера Роналда у други клуб због новца.

Исти ефекат изненађења постигнутог креативним спојем нарочито се експлоатише у савременом српском рекламном дискурсу. Много су мање стилски ефектни неологизми изведени суфиксима страног порекла, тј. лексема које у истој или сличној форми срећемо и у другим словенским језицима до те мере да су већ постале клише, на пример: а) изведенице са суфиксом *-изација*: „Доларизација језика” (П 15. 9. 2015, 01), „Естрадизација политике” (П 3. 11. 2015, 16), „’Дверјанизација’ јавног простора” (П 5. 9. 2018, 20); б) изведенице са суфиксом *-изам*: „Хрватски министар: Туђманизам као државотворна визија” (П 29. 11. 2016, 04), „Нова фаза путинизма” (П 8. 1. 2018, 02), „Трамписми који остају и за време Бајдена” (П 5. 12. 2020, 03); в) изведенице са суфиксоидом *-ијада*: „Завршена бакиријада” (П 10. 3. 2017, 04), „Vučićevićijada” (D 31. 8. 2017, 5). Истаћи ћемо да чак и овакве изведенице понекад потичу заправо из разговорног језика, на пример навијачког дискурса, и да одатле продиру у новинарски стил.²² Слични наведенима су по пореклу и стилској функцији и следећи индивидуални неологизми из наслова: „Трамповање Америке” (П 7. 3. 2016, 13), „Академитис је једна од опаснијих и неизлечивих болести” (П 7. 11. 2016, 22). Додајмо да се и у штампи, као и у рекламном дискурсу, све више шири и окационални тип творбе именица са префиксом *нај-*: „Кад жртва вршњачког насиља постане најнаставник” (П 26. 9. 2019, 07).

Конечно, ваља нагласити да уредници радо у насловима преносе и неологизме из назива културних, образовних, туристичких и сличних манифестација и институција, наслова књига, позоришних представа итд.: „Ходољубља кроз живот Зуке Цумхура” (П 6. 2. 2016, 07),²³ „Астроном, песник и друмовник” (П 9. 5. 2016, 07),²⁴ „Исповест ’театрохличарке” (П

²² Типичан је пример неологизам *радоњизам*, који су због необичних и симпатичних изјава кошаркашког тренера Дејана Радоњића смислили навијачи Црвене звезде, о чему је лако наћи потврде на интернетским форумима и у коментарима портала. Реч је брзо продрила и у језик дневних новина, а новинар *Политике* јој је мало модификовао значење: „а када су ’црвено-бели’ подигли игру у складу са квалитетом такмичења и одбрану до нивоа који њене присталице називају ’радоњизам’, гостима није било помоћи” (П 16. 10. 2015, 35); „Његова кошаркашка филозофија заснована на чврстој одбрани, још прошле године од навијача названа ’радоњизам’, а мете су биле јасне” (П 23. 1. 2016, 32); „Ред, рад и дисциплина, уз систем игре у одбрани (’радоњизам’) и ослањање на кључну спону плејмејкер–центар, представљају препознатљив рукопис новог тренера (П 26. 12. 2020, 19); „ако му време дозволи и успостављање његовог система, пре свега познатог као ’радоњизам’, алудирајући на начин постављања одбране пред којом су падали најбољи тимови Европе” (П 26. 12. 2020, 19).

²³ Уп. цитат из текста: „Потом се отиснуо на ’Ходољубља’, тумарања Блиским истоком и Азијом са којих је ’Политици’ слао незаборавне репортаже. Када су ’Ходољубља’ касније преточена у књигу, предговор је, први и једини у свом животу, написао Иво Андрић.”

²⁴ Текст о промоцији књиге „Астроном – песник – друмовник”.

21. 3. 2020, 19),²⁵ „Спас за уморне и гладне у Миксалишту” (П 5. 9. 2015, 15), „Карловци у знаку ’Грожђебала’” (П 11. 9. 2015, 23), „На Пршутјади проглашени најбољи излагачи” (П 16. 1. 2016, 13), „Паркирај и бициклирај” (П 1. 4. 2017, 14),²⁶ „Од ’Звездобројаца’ до ’Нордијске митологије’” (П 4. 1. 2018, 18), „Књигоглед, гроктало и други” (П 11. 1. 2018, 03),²⁷ „Маштовита ’Измислица’” (ВН 28. 3. 2018, 15),²⁸ „Дорћолијада за треће доба” (П 9. 6. 2018, 15), „Магнетска привлачност ’Јапанизма’” (П 2. 2. 2019, 14), Сланинијада у години Свиње (П 15–16. 2. 2019, 11), „’Жумаријада’ у Кладуреву” (П 26. 9. 2019, 23), „’Најрециклосауруси’ јануара и фебруара” (П 29. 3. 2021, 15),²⁹ итд. На исти начин се у језику дневних новина, нарочито у насловима, прихвата и језичка креација српских маркетиншких стручњака, која прати технолошке иновације, као у наслову: „По доручак – на бурекомат” (П 2. 4. 2020, 11). Прва реченица у тексту гласи: „Светски речник страних кованица, обogaћен је ових пандемијских дана, отварањем бурекомата у Панчеву.”

4. На великом броју примера из савремене српске дневне штампе показали смо да новинари у својим текстовима подједнако радо захватају из различитих лексичких резервоара: и застарелу лексику (историзме и архаизме), и нову лексику (неологизме, индивидуалне неологизме, оказионализме). Наравно, стилска функција ових лексема у новинским текстовима је различита и прилагођена садржају текста, али у сваком случају подразумева читаоца који ће њихово значење моћи да протумачи, макар из контекста. У наставку овога текста, предвиђеном за наредни број *Предавања*, сагледаћемо и значај и улогу лексичких дијалектизама, колоквијализама и жаргонизама у језику савремених српских дневних новина.

ЛИТЕРАТУРА

Василишин 2009: Марија Василишин, „Особености превода дела Драгослава Михаиловића”, у: *О делу Драгослава Михаиловића* (прир. Дејан Ајдачић и Зоран Момчиловић), Врање: Учитељски факултет у Врању, 73–80.

²⁵ Уп. цитат из текста: „записала је драмска ауторка Милена Миња Богавец у својој поруци са насловом ’Исповест једне театрохличарке’”.

²⁶ Уп. цитат из текста: „Шеста сезона акције ’Паркирај и бициклирај’ биће отворена данас”.

²⁷ Текст о новим књигама за децу.

²⁸ Наслов романа Весне Торковић Бутрић који је добио награду за најбољу књигу за децу и младе.

²⁹ Уп. цитат из текста: „Награду ’Најдиносаурус’ породица за јануар и фебруар добиле су фамилије Арсић из Земунa и Дракулић са Бежанијске косе.”

- Васић и др. 1980:** Вера Васић, Чедомир Ђујић, Душан Ивковић, Петар Степанов, Весна Шкорић и Светлана Штолба, „Лингвостилистичка обележја наслова”, *Прилози проучавању језика*, 16, 1–16.
- Ђурић 1981:** Душан Ђурић, *Основи новинарства*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
- Ђурић 1983:** Ђурић Dušan, *Novinarska radionica*, Београд: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Замуровић 1976:** Нада Замуровић, „О новинским насловима”, *Прилози проучавању језика*, 12, 67–85.
- ЈССИ 1991:** *Jezik i stil sredstava informisanja*, Друштво за применјену лингвистiku БиН, Сарајево.
- Киршова 2005:** Маријана Киршова, „Неке особености језика штампе на српском језику (у поређењу са руским), *Шести лингвистички скуп „Бошковићеви дани”*, Подгорица, 321–328.
- Младенов 1980:** Marin Mladenov, *Novinarska stilistika*, Београд: Научна књига.
- Радовановић 2004:** Milorad Radovanović, *Planiranje jezika i drugi spisi*, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Рајнвајн 1988:** Ljubomir Rajnvajn, *Stvaralaštvo novinara*, Београд: Научна књига.
- Рајнвајн/Младенов 1980:** Ljubomir Rajnvajn i Marin Mladenov, *Oblici novinarskog izražavanja*, Београд: Zavod za obrazovanje administrativnih kadrova SR Srbije.
- Славковић 1988:** Dušan Slavković, *Biti novinar*, Београд: Научна књига.
- СН 1998:** *Savremeno novinarstvo* (прir. Neda Todorović), Београд: Fakultet političkih nauka – Ћigoja štampa,.
- Тошовић 2002:** Бранко Тошовић, *Функционални стилови*, Београд: Београдска књига.